

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΔ

ΤΑ ΨΗΛΑ ΒΟΥΝΑ

βιβλιοθήκη

ΚΟΡΥΦΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΕΖΟΓΡΑΦΟΙ ΤΟΥ 20^{ου} ΑΙΩΝΑ

*ΖΑΧΑΡΙΑΣ
ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ*

ΤΑ ΨΗΛΑ ΒΟΥΝΑ

«Εἰς τὰ *Ψηλά Βουνά* ἔχομεν μίαν δημοκρατίαν χωρὶς ἐλέω Θεοῦ βασιλεῖς, χωρὶς ἐλέω πουγγιού δυνάστας, τραπεζίτας, τοκογλύφους, χρηματιστάς. Το κοινὸ συμφέρον ο στυλοβάτης. [...] Τὰ *Ψηλά Βουνά* ἀποτελοῦν τὴν μεγάλην εκπαιδευτικὴν μας ἐπανάστασιν. Δεν εἶναι μόνο παιδαγωγικὸν βιβλίον ἀλλὰ καὶ λογογραφικὸν ἀριστούργημα».

Β. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ

«Με τὰ *Ψηλά Βουνά* εἰσέρχεται εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον ἡ Ελλάς [...] με τὸν κόσμον τῶν πλασμάτων τῆς καὶ με τὸν κόσμον τῶν πνευμάτων τῆς. Πόση ζωὴ, πόση ποίησις, πόση χάρις κατοικεῖ ἐκεῖ μέσα! Δεν ἠξεύρω τι περισσότερον καὶ τι ωραιότερον θὰ ἠμπορούσε νὰ επιθυμούσε κανεὶς ὡς ἀναγνωστικὸν βιβλίον».

Π. ΝΙΡΒΑΝΑΣ

«Συγχαίρω τὸ κράτος διότι μας ἔδωκεν ἓν μικρὸν (μικρὸν τάχα;) ἀριστούργημα».

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΤΟ ΒΗΜΑ

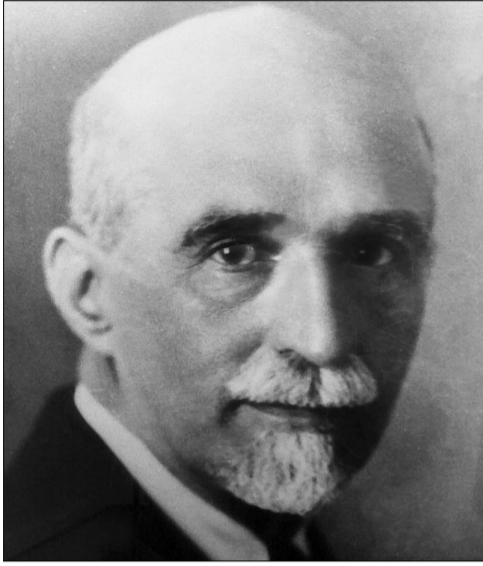
«Τι διαβάζουν τὰ Ἑλληνόπουλα.

Τὰ *Ψηλά Βουνά* τοῦ κ. Ζαχ. Παπαντωνίου»

Δευτέρα 16 Σεπτεμβρίου 1929

[Ἄρθρο με ἀφορμὴ τὴν «ἐπιστροφή» τοῦ βιβλίου στα δημοτικὰ σχολεῖα ἐννέα χρόνια μετὰ τὴν κατάργησή του ὡς ἀναγνωστικὸν, το ὁποῖο παραθέτει ἀποσπάσματα ἀπὸ τὶς πρώτες κριτικὲς γιὰ τὸ ἔργο.]

ΠΗΓΗ: Τμήμα Ψηφιοποίησης καὶ Φωτογραφικὸ Ἀρχεῖο τοῦ ΔΟΛ

Ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου γεννήθηκε το 1877 στο Καρπενήσι. Το 1890 εγκαταστάθηκε με την οικογένειά του στην Αθήνα· αποφοίτησε από το Γυμνάσιο και γράφτηκε στην Ιατρική, χωρίς να αποφοιτήσει. Σε ηλικία 16 ετών ξεκίνησε να αρθρογραφεί στην εφημερίδα *Ακρόπολις*· στα φοιτητικά του χρόνια στράφηκε προς τη συγγραφή και τη δημοσιογραφία. Έως το 1898, οπότε κυκλοφόρησε η πρώτη ποιητική συλλογή του (*Πολεμικά τραγούδια*), συνέχισε να συνεργάζεται με περιοδικά και εφημερίδες. Το 1904 έγινε από τα πρώτα μέλη της εταιρίας «Η Εθνική Γλώσσα», με στόχο την υπεράσπιση της δημοτικής. Από το 1908 και έως το 1911 έζησε στο Παρίσι, όπου ήρθε σε επαφή με τα νέα καλλιτεχνικά ρεύματα. Μετά την επιστροφή του στην Αθήνα εγκατέλειψε τη δημοσιογραφία. Διετέλεσε Νομάρχης (1912-1916), θέση από την οποία αντέδρασε στον αφορισμό του Βενιζέλου το 1916, γεγονός για το οποίο δικάστηκε. Το 1918 έγραψε τα *Ψηλά Βουνά*, ως αναγνωστικό της Γ' Δημοτικού· μετά την εκλογική ήττα του Βενιζέλου (1920), τα βιβλία της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης, μεταξύ των οποίων και τα *Ψηλά Βουνά*, πολεμήθηκαν με μένος. Το 1938 αναγορεύτηκε μέλος της Ακαδημίας Αθηνών, όπου υπέβαλε την πρώτη του εισηγητική έκθεση στη δημοτική, προκαλώντας αντιδράσεις. Ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου πέθανε την 1η Φεβρουαρίου 1940.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΣΕΙΡΑΣ
Ελένη Κεχαγιόγλου

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΕΙΡΑΣ
Γιάννης Καρλόπουλος

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ
Βασίλης Γεωργίου

ΔΙΟΡΘΩΣΗ
Δέσποινα Ζηλφίδου

ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ
Βασίλης Γεωργίου

ΕΙΚΑΣΤΙΚΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ
Βασίλης Σταύρου,
τέμπερες και κάρβουνο, 25x35 εκ., 2010
(ανήκει στη συλλογή του Βλάση Φρυσίρα)

ΕΡΕΥΝΑ-ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΩΝ
Νίκος Γ. Μαστροπαύλος

Η παρούσα έκδοση αποτελεί αναπαραγωγή σε μονοτονικό της πρώτης έκδοσης του βιβλίου: Ζαχαρία Παπαντωνίου, Τα ψηλά βουνά, Αθήνα, Εθνικό Τυπογραφείο 1918, με διακριτικές επεμβάσεις ως προς τον εκσυγχρονισμό της ορθογραφίας.

ISBN: 978-960-503-240-1

© 2012 Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη Α.Ε.

Το παρόν ψηφιακό βιβλίο αποτελεί προσφορά του Εκδότη, η οποία διατίθεται μέσω ειδικής εφαρμογής προς τους χρήστες ηλεκτρονικών μέσων, ήτοι ηλεκτρονικών υπολογιστών, laptops, notebooks, e-readers, ταμπλετών (π.χ. ipad), smartphones, smart TV και τυχόν άλλων μέσων που θα προκύψουν στο μέλλον. Απαγορεύεται η καθ' οιονδήποτε άλλον τρόπο διάθεση του παρόντος. Η πνευματική ιδιοκτησία αποκτάται χωρίς καμία διατύπωση και χωρίς την ανάγκη ρήτρας, απαγορευτικής των προσβολών της. Επισημαίνεται, πάντως, ότι κατά τον Ν. 2121/93 (όπως έχει τροποποιηθεί με τον Ν. 2121/93 και ισχύει σήμερα) και κατά τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης (η οποία έχει κυρωθεί με τον Ν. 100/1975) απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αποθήκευση σε βάση δεδομένων, και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, με οποιονδήποτε τρόπο ή μορφή, τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή άλλη διασκευή, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

*Αφιερώνεται στην ιερή μνήμη
Λάμπρου Παπαντωνίου
Δημοδιδάσκालου*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Οι τρεις φωτιές	11
Το γράμμα του Αντρέα	14
Το ξεκίνημα	18
Οι μικροί ταξιδιώτες ανεβαίνουν το βουνό	23
Το τραγούδι του μπαρμπα-Φώτη	25
Τα παιδιά κοιτάζουν το νερό της Ρούμελης	27
Καταστροφή στα κουλούρια του Φουντούλη	29
Τα μουλάρια ξέρουν πού θα φάνε οι ταξιδιώτες ...	31
Η βρύση	32
Η πρώτη βραδιά στο δάσος	35
Άστρα, γρύλοι και κουδούνια	39
Τα παιδιά σχηματίζουν κοινότητα	42
Πόλεμος μ' ένα μαντρόσκυλο	46
Ένα βλαχόπουλο που δε λέει πολλά λόγια	48

Η βλαχοπούλα μιλεί στα παιδιά	51
Το πρώτο συσσίτιο	55
Οι επιγραφές του Καλογιάννη	58
Συγκοινωνία με κατοικημένους τόπους	60
Προμηθεύονται εργαλεία για τους δρόμους	63
Τα παιδιά φτιάχνουν δρόμους	66
Έρχεται η αλεπού	70
Τα εφτά μικρά στο κυνήγι της κότας	72
Οι νοικοκυραίοι παίρνουνε είδηση	76
Οι Ζαβοπαναγήδες	80
Η γριά Χάρμαινα	82
Ο Λάμπρος οδηγεί το κοπάδι	86
Ένα σχολείο εκεί που δεν το περίμενε κανένας	89
Τι είδε ο Λάμπρος όταν τελείωσε το μάθημα	93
Ένας δάσκαλος στην κοινότητα	95
Στους ίσκιους των δέντρων	96
Ο γερο-Θανάσης	98
Ένας εθελοντής χωροφύλακας για την αλεπού ...	100
Ένα ξαφνικό επεισόδιο	103
Ο άνθρωπος που τρώει το δάσος	107
Τα παιδιά ειδοποιούν τους χωροφύλακες	109
Τα πληγωμένα πεύκα	112
Τα παιδιά γίνονται δασοφύλακες	114

Δασοφύλακες, γρηγορείτε!	116
Οι δεντροκόποι δεν πέρασαν καλά	117
Το μαύρο τραγάκι	120
Το τραγούδι της Αφρόδως	123
Η ιστορία του Γιάννη από το Πουρνάρι	125
Η κατάρα του πεύκου	127
Στη Ρούμελη	132
Ο μεθυσμένος μυλωνάς	137
Στον έλατο	140
Για τον ήλιο που βασιλεύει	144
Ο Φάνης ολομόναχος	149
Μεγάλη ανησυχία στις καλύβες	153
Περπατούν για το Φάνη	156
Τα δώρα της ημέρας	160
Ο Αραπόβραχος	164
Καλή νύχτα, γερο-Αράπη!	169
Ακόμη κι ο Γκέκας είναι γελαστός	179
Ο Θύμιος ο κουδουνάς από τα Σάλωνα	174
Ο Φουντούλης άρρωστος	177
Ο Κωστάκης μ' ένα παπούτσι	180
Ο λύκος	184
Μια μικρή τελετή στο δάσος	190
Ο χείμαρρος	193

Από πού έρχεται το νερό	197
Και τα δέντρα πονούν	199
Τ' όνειρο του χωριάτη	200
Τα πεθαμένα δέντρα	205
Στο νεροπρίονο	208
Το τραγούδι στο νέο καράβι	212
Ο Σπύρος βρίσκει κάτι χρήσιμο	214
Η θύελλα	216
Η θύελλα στις καλύβες των παιδιών	219
Ένα μήνυμα	222
Στο μοναστήρι	225
Εσπερινός	228
Απόδειπνο	231
Η λειτουργία	233
Ο γάμος της Αφρόδως	235
Ο Γκέκας έκαμε ό,τι έπρεπε	241
Ο γερο-Θανάσης φοβάται μη δακρύσει	246
Ο γυρισμός	250
Έπειτα από χρόνια	253

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΦΩΤΙΕΣ

ΒΡΑΔΙΑΖΕΙ. Τι λαμπρή φωτιά είναι αυτή που φάνηκε στο βουνό!

Πρώτος ο Φάνης την είδε. Πρώτος αυτός βλέπει τις ομορφιές της γης και τ' ουρανού και τις δείχνει στ' άλλα παιδιά: τον ήλιο που βασιλεύει, τα σύννεφα που τρέχουν στον ουρανό, το άστρο που καθρεφτίζεται στο ρυάκι.

«Κοιτάτε», είπε, «μια φωτιά εκεί απάνω!» κι έδειξε τη φωτιά στα δυο παιδιά που ήταν μαζί του, στο Μαθιό και στον Κωστάκη.

Κάθονταν κι οι τρεις αυτή την ώρα στο πεζούλι της εκκλησίας. Ήταν κουρασμένοι από το πολύ παιχνίδι. Είχαν διακοπές.

«Ναι, αλήθεια, μια φωτιά!» είπαν οι άλλοι δυο.

«Πώς λάμπει!» είπε ο Φάνης. «Σαν το χρυσάφι».

Τα παιδιά την κοίταζαν και ρωτούσαν το ένα το

άλλο: ποιος τάχα την άναψε; Μήπως οι τσοπάνηδες που βόσκουν τα κοπάδια; Μήπως οι λοτόμοι που κόβουν τα δέντρα με τα τσεκούρια; Ή μήπως κανένας που πήγε να προσκυνήσει στον Αϊ-Λια; Κάπου εκεί κοντά είναι αυτό το μοναστήρι.

«Μπορεί να μην την άναψαν άνθρωποι», είπε ο Κωστάκης.

«Τότε ποιος;»

«Μπορεί να την άναψε ο Αράπης».

«Και τι είναι αυτός ο Αράπης;» ρώτησαν οι άλλοι δυο.

«Είναι ένας μεγάλος αράπης που έχει τη σπηλιά του εκεί απάνω σ' ένα βράχο. Στη μέση στο βουνό λένε πως είναι αυτός ο βράχος».

«Σώπα, καημένε Κωστάκη», λέει ο Μαθιός. «Το πιστεύεις εσύ; Εγώ δεν το πιστεύω. Ποιος το είδε;»

«Το έλεγε η γιαγιά μου».

«Και πού τον ξέρει αυτή;»

«Είναι πολύ γριά η γιαγιά μου».

Όσο νύχτωνε, τόσο έλαμπε αυτή η φωτιά· κι όσο έλαμπε, τόσο ο Κωστάκης πίστευε τη γιαγιά του.

Ο Μαθιός δεν πίστευε τίποτα. Ήταν βέβαιος πως τη φωτιά την είχε ανάψει ο τσοπάνης.

Ο Φάνης δε μιλούσε.

«Φάνη! Φάνη! Τρεις φωτιές, τρεις φωτιές!»

Έτσι ακούστηκαν να φωνάζουν δυο παιδιά που έτρεχαν κατά το μέρος εκείνο για να βρουν το Φάνη.

Ο Φάνης τις είχε ιδεί εκείνη τη στιγμή. Στη μια φωτιά κοντά είχαν ανάψει κι άλλες δυο. Τρεις χρυσές φωτιές έλαμπαν αραδιασμένες στο βουνό, που δε φαίνεται πια παρά σα θεόρατος γαλανός ίσκιος απάνω στον ουρανό.

Ο Φάνης τις κοίταζε με θαυμασμό.

«Ποιος τις άναψε;» ρωτά και πάλι ο Μαθιός. «Τι λες εσύ, Φάνη;»

Ο Φάνης απάντησε:

«Να ήμαστε εκεί απάνω!»

ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΑΝΤΡΕΑ

ΚΑΙ ΤΑΧΑ ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΣΑΝ να είναι κι αυτοί εκεί ψηλά;

Πολλές φορές ο δάσκαλος τους είχε πει στο μάθημα πως τα παιδιά που είναι στην τελευταία τάξη του ελληνικού μπορούν να πάνε μόνα τους στο βουνό. Πως, άμα έχουν θάρρος και πειθαρχία, μπορούν να κατοικήσουν μόνα τους εκεί ένα-δυο μήνες. Φτάνει να έχουν την άδεια του πατέρα τους, την κατοικία και την τροφή.

«Πόσα πράγματα», τους είπε, «θα μάθετε όταν πάτε τόσο ψηλά! Ούτε το βιβλίο μπορεί να σας τα πει ούτε εγώ». Κι έφυγε για την πατρίδα του, για να περάσει τις διακοπές. Ήταν βέβαιος πως, άμα θέλουν τα παιδιά, θα το κατορθώσουν.

Τα παιδιά παρακάλεσαν τους γονείς τους να τους αφήσουν να πάνε. Εκείνοι αντιστάθηκαν στην αρχή.

«Πού ξέρομε», είπαν, «τι θα κάμετε τόσο μακριά; Τάχα θα μπορείτε να βρίσκετε ό,τι σας χρειάζεται; Θα φροντίζει ο ένας για τον άλλο; Θα είστε αχώριστοι;»

Υποσχέθηκαν πως και τα είκοσι πέντε παιδιά θα είναι σαν ένας. Μα ύστερα οι δικοί τους ρώτησαν:

«Πού θα βρείτε τις καλύβες να καθίσετε;»

Ήταν η πρώτη δυσκολία. Ύστερα τους είπαν:

«Πού θα βρίσκετε την τροφή για να ζείτε τόσο μακριά;»

Μπροστά στις δυο δυσκολίες τα παιδιά σταμάτησαν· άφησαν το ταξίδι για άλλη φορά.

Και κείνο που μένει για άλλη φορά, σπάνια γίνεται.

Ένας όμως μαθητής, ο Αντρέας, προσπάθησε να κάμει αυτός μόνος εκείνο που οι άλλοι δεν μπόρεσαν να κατορθώσουν.

Ήταν το παιδί που τολμούσε. Ο Αντρέας κυνηγούσε πιο πολύ τα δύσκολα παρά τα εύκολα. Δεν τον θυμούνται να δείλιασε ποτέ. Αλλά πιο γενναίος ήταν εκεί που θα ωφελούσε τους άλλους.

Ο πατέρας του, ο κυρ Στέφανος, ήταν εργολάβος ξυλείας στο δάσος που τους είπε ο δάσκαλος να πάνε, στο Χλωρό. Είχε πολλούς λοτόμους εκεί.

Τον παρακάλεσε λοιπόν ο Αντρέας να δώσει χάρισμα την ξυλεία για τις καλύβες που χρειάζονταν τα παιδιά. Και για να πετύχει, ακολούθησε μια μέρα τον πατέρα του στο δάσος, όπου είχε πάει να επιβλέψει την εργασία.

Σε δυο μέρες οι λοτόμοι έστησαν οχτώ καλύβες. Οχτώ γερές και χαριτωμένες καλύβες· ένα χωριουδάκι. Η κατοικία ετοιμάστηκε.

Από τους λοτόμους πάλι έμαθε ο Αντρέας πως οι βλάχοι θα πήγαιναν στα Τρίκορφα, καθώς το λένε κείνο το βουνό, για να βοσκήσουν τα κοπάδια τους· γιατί φέτος βγήκε πολύ χορτάρι σε κείνο το μέρος.

Βρέθηκε λοιπόν το σπουδαιότερο, η τροφή. Από το κοπάδι θα έχουν το κρέας και τα γαλακτερά.

Ο Αντρέας έμεινε στο δάσος ανυπομονώντας να έρθουν οι βλάχοι. Κι όταν ήρθαν, έστειλε στην πόλη, στα δυο παιδιά, αυτή την παραγγελία:

Παιδιά

Στις εικοσιεννιά, των Αγίων Αποστόλων, εσείς οι δυο, κατά το βράδυ, να κοιτάζετε στο βουνό, προς το μέρος μας, προς το Χλωρό. Αν δείτε τρεις

φωτιές στην αράδα, να ξέρετε πως αυτό θα είναι μήνυμα δικό μου για σας· θα σημαίνει πως όλα έχουν ετοιμαστεί, κι η τροφή κι οι καλύβες κι ό,τι άλλο χρειάζεται. Μόνο να ειδοποιήσετε γι' αυτό το Φάνη και τ' άλλα παιδιά. Και να κάμετε ό,τι μπορείτε για να έρθετε. Μη χάνετε καιρό. Τι ωραία που είναι δω ψηλά!

ΑΝΤΡΕΑΣ

Εικοσιεννιά, των Αγίων Αποστόλων, απόψε, να, οι φωτιές!

Τα δυο παιδιά έφτασαν κι έφεραν το μήνυμα στο Φάνη, στο Μαθιό και στον Κωστάκη.

Ανέλπιστη χαρά! Ποτέ δεν είχαν συνεννοηθεί από τόσο μακριά. Θα πάνε; Και πότε; Πώς;

Τρέχουν στο σπίτι κοιτάζοντας πάντα προς τις τρεις φωτιές.

«Μας γνέφουν!» φωνάζει ο Κωστάκης.

Κι αλήθεια, οι τρεις φωτιές νόμιζες πως τους καλούσαν.

ΤΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ

ΣΤΟΝ ΚΥΡ ΣΤΕΦΑΝΟ το χρωστούν πως ξεκίνησαν. Αυτός ο καλός άνθρωπος, όταν γύρισε από το δάσος, έδωσε το λόγο του στους γονείς τους πως θα πάει μαζί με τα παιδιά. Είπε πως θα τα προσέχει εκεί που βρίσκονται, πως θα τους κάνει όσες ευκολίες μπορεί, και θα τους φέρνει νέα τους συχνά που θα κατεβαίνει στην πόλη.

Μόνο έτσι κατόρθωσαν να πάρουν την άδεια. Πέρασαν δυο-τρεις μέρες ώσπου να ετοιμαστούν, και τέλος ένα πρωί το μεγάλο και ζωηρό καραβάνι ξεκίνησε.

Πάνε στα ψηλά βουνά. Είναι είκοσι πέντε παιδιά. Τα δεκαπέντε πήγαιναν πεζή. Τα δέκα καβάλα στα φορτωμένα μουλάρια που τα οδηγούν τρεις αγωγιάτες. Ακολουθούσε ο κυρ Στέφανος, καβάλα στην κόκκινη φοράδα του.

Και τα είκοσι πέντε παιδιά έγιναν αγνώριστα.

Κρατούν από ένα ραβδί. Σακούλια και παγούρια τούς κρέμονται στην πλάτη. Φορούν μεγάλες ψάθες και χοντρά παπούτσια.

Είναι ντυμένα για να ζήσουν σε βουνό. Το ίδιο ρούχο θα φορεθεί βράδυ και πρωί, θα παλέψει με αγκάθια και με πέτρες, θα σκίζεται και θα μπαλώνεται. Τίποτα καινούργιο δε φορούν.

Τι απλά παιδιά που έγιναν!

Με τα βαριά σακούλια τους μοιάζουν τους μαστόρους και τους πραματευτάδες που έρχονται κάτω στην πόλη.

Όλους τους θυμούνται αυτή τη στιγμή, όλους τους παρασταίνουν έναν-ένα όπως είναι, όπως περπατούν, όπως φωνάζουν.

Ο Δημητράκης κάνει το γανωματή και φωνάζει: «Χαλκώματα να γανώω...»

Ο Κωστάκης τον μπαλωματή: «Παπούτσια να μπαλώω...»

Ο Γιώργος πάλι παρασταίνει τον τροχιστή: «Μαχαίρια, ψαλίδια, σουγιάδες, γι' ακόοο... νισμα».

Ο Φάνης θυμήθηκε έναν πραματευτή που τον είχαν ξεχάσει. Πουλεί τα βοτάνια, τη ρίγανη και τα χορταρικά· τον λένε Κορφολόγο και φωνάζει: «Κάππαρη, καλή κάπ...!»

Μέσα σ' αυτά τα γέλια ο Καλογιάννης θυμήθηκε το «Τσιριτρό» κι άρχισε να το τραγουδεί. Όλη η συνοδεία πήρε το γελαστό τραγούδι και το έλεγε χτυπώντας τα ραβδιά στη γη:

*Σε μια ρόγα από σταφύλι
έπεσαν οχτώ σπουργίτες
και τρωγόπιναν οι φίλοι...
τσίρι-τίρι, τσιριτρό,
τσιριτρί,
τσιριτρό.*

*Εχτυπούσανε τις μύτες
και κουνούσαν τις ουρές,
κι είχαν γέλια και χαρές,
τσίρι-τίρι, τσιριτρό,
τσιριτρί,
τσιριτρό.*

*Πώπω πώπω σε μια ρόγα
φαγοπότι και φωνή!
την αφήκαν αδειανή...
τσίρι-τίρι, τσιριτρό,
τσιριτρί,
τσιριτρό.*

Και μεθύσαν κι όλη μέρα
πάνε δώθε, πάνε πέρα
τραγουδώντας στον αέρα
τσίρι-τίρι, τσιριτρό,
τσιριτρί,
τσιριτρό.

Μονάχα ο Φουντούλης δε μιλεί· έμεινε τελευταίος.
Είναι παχύς και στρογγυλός ο καημένος ο μικρός Φου-
ντούλης! Το μουλάρι του είναι πολύ οκνό· δεν ακούει
από φωνή κι από χτύπημα. Γιατί τον εφόρτωσαν σ'
αυτό το ζώο; Για να μην κυλήσει;

Ο Φουντούλης αγωνίζεται να το φέρει μπροστά,
μα κείνο μένει τελευταίο. Στο τέλος ο Φουντούλης
αρχίζει να φοβάται πως το ζώο του δεν είναι μουλάρι.
Το κοιτάζει καλά στ' αυτιά. «Μήπως κατά λάθος»,
συλλογίζεται, «μου έδωσαν κανένα γάιδαρο;»

Μα κι οι άλλοι δεν τον αφήνουν ήσυχο και στο τέ-
λος θα τον κάμουν να το πιστέψει.

«Το άτι σου, Φουντούλη, έχει μεγάλα αυτιά!»

«Περίμενε, Φουντούλη, και θ' ακούσεις και τη
φωνή του!»

Μα ο Φουντούλης, που δε θυμώνει ποτέ, βάζει τα
γέλια μαζί με τους άλλους.

Το καραβάνι ανέβαινε τα Τρίκορφα, ξυπνώντας τις λαγκαδιές με τα γέλια του, τις φωνές του και με την περπατησιά του στους πετρωτούς δρόμους.

ΟΙ ΜΙΚΡΟΙ ΤΑΞΙΔΙΩΤΕΣ ΑΝΕΒΑΙΝΟΥΝ ΤΟ ΒΟΥΝΟ

ΣΑΝ ΕΦΤΑΣΑΝ σε μια ράχη, τους καλωσόρισε ο κρύος αέρας. Αυτός ο αέρας είχε περάσει από κάθε κορφή και κάθε λαγκαδιά. Τον πήραν με βαθιά αναπνοή.

Πουλάκια με άσπρη τραχηλιά κουνούσαν την ουρά τους στους θάμνους κι ύστερα έφευγαν με γοργό λαρυγγισμό.

Ένα κατσίκι κατάμαυρο έστεκε στην κόψη του βράχου.

Οι βράχοι σχημάτιζαν σα θεόρατα σπίτια, που δεν ξέρεις ποιος τα κατοικεί. Οι γκρεμοί ήταν φυτεμένοι με πουρνάρια και κουμαριές. Αλλού κατέβαιναν γυμνοί και απότομοι, σα να τους είχες κόψει με σπαθί.

Ο βράχος απάνω στο βράχο, ο λόφος απάνω στο λόφο σχημάτιζαν το βουνό.

Πελώρια ήταν όλα.

Και σ' αυτό το ύψος ανέβαινε με στροφές, όλο ανέβαινε ο δρόμος.

Ευτυχισμένοι σε τούτο το θέαμα οι μικροί ταξιδιώτες, κοίταξαν προς τις κορφές. Ένας τους φώναξε: «Γεια σας, ψηλά βουνά!»

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΜΠΑΡΜΠΑ-ΦΩΤΗ

«**Ε** ΜΠΑΡΜΠΑ-ΦΩΤΗ!» ρώτησε ο κυρ Στέφανος,
«δε θα μας πεις κανένα τραγούδι;»

Ο μπαρμπα-Φώτης χαμογέλασε.

«Κανένα που να λέει έτσι για ψηλά βουνά», ξανα-
είπε ο κυρ Στέφανος.

«Σαν ποιο να πω;» ρώτησε ο αγωγιάτης.

Πέρασε λίγη ώρα και δεν άρχιζε το τραγούδι
ακόμη. Συλλογιζόταν: «Να πω την αλαφίνα, να πω
τον Κατσαντώνη, να πω τη βλαχοπούλα, τι να πω;»

Τέλος αποφάσισε. «Εγώ γέρασα τώρα», λέει, «μα
για το χατίρι του κυρ Στέφανου θα το πω».

Κι αφού σήκωσε την τσίτσα και τράβηξε δυο ρου-
φηξιές, άρχισε:

*Καλότυχα είναι τα βουνά, ποτέ τους δε γερνάνε!
το καλοκαίρι πράσινα και το χειμώνα χιόνι...*

και καρτερούν την άνοιξη, τ' όμορφο καλοκαίρι,
να μπουμπουκιάσουν τα κλαριά, ν' ανοίξουνε τα
δέντρα,
να βγουν οι στάνες στα βουνά, να βγουν οι βλαχο-
πούλες,
να βγουν και τα βλαχόπουλα, λαλώντας τις φλο-
γέρες.

Δε γερνά το τραγούδι! Ο μπαρμπα-Φώτης γέρασε,
μα η φωνή του έμεινε λυγερή όπως στα νιάτα του.